

FJALA E DEPUTETES MILVA EKONOMI

E ENJTE DATA 22 QERSHOR 2023

Mirëdita të gjithëve!

Faleminderit, zonja Kryetare!

Të nderuar kolegë deputetë,

Së pari, dua t'ju parashtoj arsyen pse vijmë në këtë moment për të kërkuar ratifikimin e kësaj marrëveshjeje huaje ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim, për të mundësuar një kredi që vjen nga programi i mbështetjes i Bankës Botërore. Sipas të dhënave të INSTAT-it, 98,4% e ndërmarrjeve të mesme dhe të mëdha në Shqipëri përdorin internetin. Në këto ndërmarrje, rreth 33% e punonjësve janë të zotë të përdorin shërbimet elektronike. Ndërkohë, siç ka bërë matjet për ndërmarrjet, INSTAT-i, duke ndjekur modelin e Eurostat-it, për të kuptuar se si përdoret interneti në Republikën e Shqipërisë, tregon se në vitin 2022, 13,8% e ndërmarrjeve i kanë shitur produktet e tyre nëpërmjet platformave të “e-Commerce”, nga 5,8% që ishte kjo shifër në vitin 2019. Në anketën pranë familjeve tregohet se në Shqipëri popullsia e moshës 16-74 vjeç në vitin 2022 është e aftë të përdorë internetin në masën 82,6%, dhe të gjithë dinë ta përdorin internetin nëpërmjet telefonave mobile. Një pjesë tjetër përdor edhe forma alternative, siç janë: laptop-ët, desktop-ët apo tabletat. Përqindja e dhënë nga INSTAT-i, por edhe nga AKEP-i, e familjeve që kanë akses në internet në vitin 2022 është rreth 97%, krahasuar me 83% që ishte një vit më parë. Familjet shqiptare i përdorin të gjitha shërbimet e “e-Queverisjes”, dhe në vitin 2022 numri i aplikimeve që janë shkarkuar dhe printuar është rritur me 37,6 pikë përqindje në krahasim me vitin 2021. Të gjitha këto, në momentin kur ne hartuam strategjinë e qeverisjes digjitale për periudhën 2022-2026, tregojnë se ishim bërë gati për të kuptuar që Shqipëria e kishte përqafuar siç duhet revolucionin digjital. Këtë e kanë treguar edhe të dhënat e tjera, sikurse matjet që bëjnë institucionet e UN-it në të gjithë globin.

Në institucionet e UN-it Shqipëria renditet si një nga vendet në Europë që kishte bërë kapërcimin më të madh, duke u renditur e 8-ta për nga progresi, dhe në nivel global UN-ja e klasifikonte Shqipërinë në vendin e 18-të nga 181 shtete. Herën e kaluar ne diskutuam këtu, në parlament, projektligjin “Për qeverisjen elektronike”, ku vendosëm një kornizë legjislative për të gjitha zhvillimet e mëtejshme që do të shoqërojnë “e-Shërbimet” dhe kuptuam që është e rëndësishme që këtë strategji ta mbështesim edhe me strategjinë globale 2030 të Kombeve të Bashkuara, që e kemi përqafuar të gjithë. Ky akses në shërbimet digjitale është një nga objektivat e zhvillimit të mijëvjeçarit, që ne e matim në pikën 9 të strategjive. Ndaj, në këtë marrëveshje me Bankën Botërore, kërkojmë pikërisht rritjen e barazisë në përdorimin e shërbimeve publike me standard të lartë, nëpërmjet teknologjive të qeverisjes GovTech, duke vënë kështu në jetë një sërë objektivash që kemi marrë në strategjinë digjitale për Republikën e Shqipërisë. Në fakt, kjo kredi, që hartohet nëpërmjet Ministrisë së Financave dhe Bankës Botërore, vjen si rezultat i negociatave që ka bërë stafi i Ministrisë së Financave, por ka edhe një element tjetër të rëndësishëm, që duhet konsideruar në këtë marrëveshje huaje, i cili lidhet me faktin se Shqipëria,

duke bërë këtë progres, si një nga vendet ku Banka Botërore përdor këto lloj marrëveshesh, ka mundësi të përdorë për herë të parë disbursimin e kredisë sipas rezultateve. Pra, përveç guidave që ajo përdor në të gjithë botën, ku punon si organizatë partnere zhvillimi, të përdorë në Shqipëri edhe disbursimin sipas rezultateve. Shuma e huas që do të marrim është 60 milionë euro, e bazuar në normën e referencës të interesit euribor, plus marzhin e pandryshueshëm, që është 1,17% dhe ka një tarifë në front end 0,25% të shumës së huas. Komisioni i angazhimit është 0,25% dhe llogaritet mbi shumën e padisbursuar të huas. Maturimi i kësaj kredie është për 18 vjet. Fakti që do të ndjekë rigorozisht të gjithë rezultatin e AKSHI-t kërkon, nga ana tjetër, që të kemi përballë një institucion i cili i ka shumë të qarta detyrat që do të kryejë për angazhimin e kësaj kredie që merr. Prandaj, e kemi shumë të qartë që produkti që do të vijë nga kjo kredi bën pjesë në listën e produkteve të strategjive prioritare të qeverisë, që lidhet me qeverisjen 2,0, me krijimin e smart labëve në të gjithë Republikën e Shqipërisë dhe me nevojën për të pasur qendra rinore, që nxisin aftësimin digjital të popullsisë së re dhe jo vetëm. Ndaj, kur flasim për arritjen e kësaj kredie, kemi parasysh edhe detyrat, dhe në këto detyra ajo që ka të bëjë me “e-Qeverisjen” 2,0 është përmirësimi në aksesin e shërbimeve elektronike për të gjithë përdoruesit. Në këtë fushë shërbimet tona janë aty për përdoruesit dhe ju duhet të dini që sot ne kemi 1227 shërbime online. Duhet të keni parasysh që shumë nga shërbimet e kanë ulur në mënyrë të konsiderueshme numrin e dokumenteve që duhet të marrin qytetarët, madje disa janë bërë pa dokumente fare. Ndërkohë, ne duam të vazhdojmë t’i përmirësojmë këto shërbime, duke krijuar ato elemente në shërbime, që quhen life events, të cilat kanë si qëllim kryesor automatizimin e shërbimeve për përdoruesin. “Shërbime të automatizuara” do të thotë që ato shërbime që përdoren më shumë të merren vetëm me një klikim. Matja e shërbimeve që përdoren më shumë në Republikën e Shqipërisë nuk bëhet vetëm nga AKSHI, por edhe nga Kombet e Bashkuara, nëpërmjet një anketimi vjetor në të gjitha vendet.

Nga ana tjetër, ne kërkojmë të rinxhinierizojmë portalin “e-Albania”, duke i bërë edhe më të lehta shërbimet dhe duke kaluar në mikrosërbime për qytetarët, si dhe duam të krijojmë mënyrën e zgjidhjes së problemeve nëpërmjet inteligjencës së biznesit, për të analizuar dhe vizualizuar se ku janë problemet, por edhe për të pasur parasysh ecurinë, dhe parashikimin ta bëjmë mbi bazën e të dhënave. E dyta, që është shumë e rëndësishme në këtë hua, është krijimi i smart lab-ëve. Ju e dini, sepse këtu kemi miratuar buxhetin e shtetit për vitin në ushtrim dhe kemi ndërtuar 100 laboratorë smart lab në shkollat e vendit. Nëpërmjet kësaj huaje mundësohet ndërtimi i 200 laboratorëve të tjerë dhe nëpërmjet fondeve IPA mundësohen dhe 684 laboratorë të tjerë. Kështu që rreth 1000 shkolla të vendit do të kenë smart labs, ku të gjithë fëmijët do të mësojnë procedurat e kodimit apo të përdorimit të teknologjive inovative. Sot, në klasat e para ka filluar procesi i kodimit, duke i bërë fëmijët shqiptarë në këta 100 smart labs të barabartë me 25 milionë fëmijët e tjerë në mbarë botën, ku smart labs nuk përdoren vetëm për t’u aftësuar digjitalisht, por edhe për të aftësuar mënyrën e qasjes kritike ndaj informacioneve që ato marrin. Në lidhje me shërbimet që do t’u jepen qytetarëve, gjithashtu, është shumë e rëndësishme të themi që ne i kemi pasur qendrat me një ndalesë, të cilat ishin qendrat e ADISA-s dhe do të tjetërsojnë rolin e tyre: nga qendra me një ndalesë ato do të kthehen në qendra që aftësojnë rininë nga pikëpamja digjitale, duke u kthyer në qendra kreative të digjitalizimit. Gjithashtu, ne do të nxisim edhe krijimin e TOM-it (një bashkësi startup-esh) me të rinj, me iniciativa shkollash dhe biznesesh private, që kërkojnë të krijojnë një mjedis inovacioni në fushën e teknologjisë së informacionit dhe komunikimit. Do të përmirësohet ndjeshëm dhe shërbimi ndaj qytetarëve. Ne do të hartojmë për herë të parë një “Siri” për të gjitha shërbimet që u jepen qytetarëve, pra do të kemi atë që quhet omnichannel contact center për personat që kanë nevojë. Natyrisht, sot ne e përdorim këtë nëpërmjet një “numri të gjelbër”, por me avancimin e teknologjisë duam ta bëjmë edhe më moderne. Rastet e personave që kanë probleme do të vazhdojnë të ndiqen me shumë kujdes nga të gjithë punonjësit që janë back office e shërbimeve. Në fushën e tretë ne kërkojmë të forcojmë mundësitë

parësorë të GovTech-ut, prandaj është shumë e rëndësishme të kemi parasysh që në Shqipëri ne kemi vendosur standarde për shërbimet digjitale, sepse, kur secili nga ne merr një shërbim ka një lloj pritshmërie, dhe e rëndësishme është të matim pritshmërinë karshi standardeve. Nëse diferenca e pritshmërisë karshi standardeve është e largët, puna që bëhet, së pari, është autokorrektimi, i cili është një proces i vazhdueshëm në “e-Shërbime”. Kështu që, nëpërmjet kësaj, do të përpiqemi të përditësojmë teknologjinë për ta lejuar këtë gjë dhe për të krijuar mekanizma vlerësimi, që janë shumë të rëndësishëm në çuarjen përpara të sistemit “e-Shërbime” në vendin tonë. Nga ana tjetër, shërbimet merren duke i vënë në përdorim të gjithë regjistrat. E kemi thënë disa herë këtu, që, nëse në vitin 2014 ne kishim vetëm 5 regjistra që komunikonin me njëri-tjetrin, sot kemi 58 regjistra që komunikojnë me njëri-tjetrin, të cilët kanë nevojë të shkëmbejnë në mënyrë unike informacionin dhe kontrolli për këtë shkëmbim të jetë i ndjekur dhe i qendëruar. Prandaj nënshkrimi elektronik i dokumenteve bëhet shumë i rëndësishëm dhe duhet të jetë vazhdimisht në kontroll, por, gjithashtu, edhe i lehtë në përdorim. Prandaj, shërbimet që do të dalin në mënyrë automatike do ta kenë të gjeneruar, më së pari, komunikimin midis regjistrave.

Ndërkohë, sa më shumë hapim lidhjen midis regjistrave, kërkojmë që të dhënat që hartojmë në vend, që janë të dhëna administrative dhe bazë shumë e rëndësishme studimi për të gjithë studiuesit dhe politikëbërësit, të kenë mundësi të jenë në portalin “Open data” apo, siç quhet ndryshe, të të dhënave të hapura. Edhe ky portal do të marrë një siguri, që do të kalojë në dy hapa: së pari, do të shikohet gatishmëria e të dhënave për të qenë të dhëna të hapura, sepse kjo është shumë e rëndësishme dhe, së dyti, do të nxitet përdorimi i të dhënave të hapura për analizimin dhe shtrirjen më tej në cilësinë e shërbimeve. E ardhmja e “e-Albania” është shumë sfiduese dhe kërkon të kemi mbështetje nga ekspertiza ndërkombëtare, pasi këto gjëra bëhen duke u konsultuar me vende të përparuara, të cilat kanë hasur vështirësi dhe i kanë zgjidhur problemet, por, gjithashtu, kërkon të kemi gjithmonë e më shumë një motivim për të ndjekur trendet e reja që ndodhin në botë. Nuk mund t’i shpëtojmë dot revolucionit teknologjik dhe është fat, në fakt, se nga viti 2007, 2008, 2011, 2014 dhe që nga 2014-a gjithmonë e më shpejt, ne kemi përqaftuar teknologji të reja. Të mos harrojmë që edhe për shumë vende të tjera në Europë dhe më gjerë, situata pas pandemisë ishte e domosdoshme për të kaluar në e-shërbime më cilësore dhe më të garantuara për qytetarët. Prandaj, thënë këto gjëra, unë besoj se kjo marrëveshje huaje që kemi sot përpara për diskutim dhe për të parë se si do të kontribuojë në përmirësimin e cilësisë së shërbimeve digjitale në Shqipëri do të jetë një element që do të na bëjë të mendojmë drejt dhe ta votojmë atë. Ndaj, kolegë, ju ftoj ta votojmë. Faleminderit!